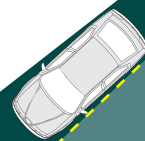


KJØREFERDIGHETER – KOMPARENTINTERVJU

VERSJON 3

Carsten Strobel, Anne Brækhus & Hans Johansen, 2018



Helsepersonelloven § 34 pålegger lege, psykolog og optiker å melde til fylkesmannen dersom en pasient (PAS) med førerkort ikke fyller førerkortforskriftens helsekrav, og tilstanden forventes å vare over seks måneder fra aktuelle svikttegn oppsto. Opplysninger om kjøreferdigheter fra personer som kjenner PAS godt, kan være et viktig bidrag i en førerkortvurdering. Komparentintervjuet er ikke alene tilstrekkelig til å vurdere om helsekrav er oppfylt, men kan gi unik informasjon om symptomer som bør kartlegges nærmere.

Ved enkelte tilstander kan det foreligge symptomer som kan utgjøre trafikklfare selv der kognitive tester, medisinske undersøkelser eller praktisk kjørevurdering ikke påviser sikker funksjonssvikt. Spesielt kan svikt i eksekutive funksjoner, f.eks. ved hjerneslag eller frontotemporal demens, være vanskelig å påvise. PAS med eksekutiv svikt kan prestere upåfallende i en strukturert testsituasjon, men mangle sykdomsinnsikt, ha lav impuls kontroll og opptre ukritisk i trafikken. I slike tilfeller vil komparentopplysninger kunne ha stor betydning.

Dette er et semistrukturert intervju, ikke et selvutfyllingsskjema. Innhent samtykke fra PAS før en komparent med god kjennskap til PAS sin kjøring intervjues, uten PAS til stede. Sørg for at komparent er gjort kjent med at PAS samtykker i at det blir gitt komparentopplysninger, og at opplysningene vil kunne inngå i beslutningsgrunnlaget. På spørsmål hvor komparenten er usikker eller ikke vet svar, settes kryss i kolonnen «vet ikke» (markert: ?). Grunner til avkryssning i grå felt (■) kartlegges og spesifiseres under det/de aktuelle spørsmål på intervjueskjemaet. Veiledende underpunkter (markert: *) kan være til hjelp. Spørsmål 13 og 14 stilles kun dersom komparenten opplever at PAS har trafikkrelevante vansker. Vær oppmerksom på at enkelte former for kompensering gir grunn til bekymring, f.eks. at PAS utelukkende kjører i første gir eller svært langsomt der kjøreforhold ikke skulle tilsa slik kjøring.

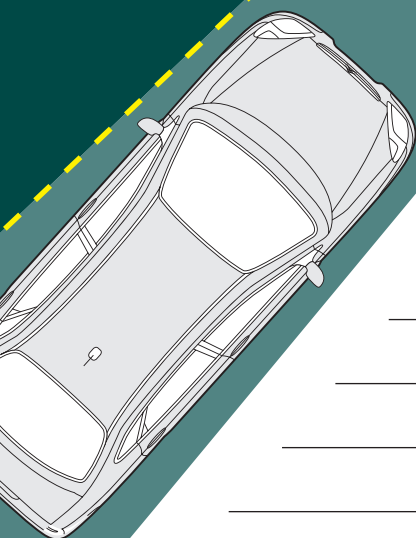
Komparentbekymring skal alltid tas på alvor, men komparentopplysninger kan ha begrensninger:

1. Komparenten kan ha liten kjennskap til aktuelle kjøreferdigheter.
2. Komparenten kan ha vansker med å være objektiv i sin vurdering, og vedkommende kan av ulike grunner over-/underrapportere vansker. Eksempelvis kan sønn mene PAS kjører upåfallende, mens datter er bekymret, nevø overrapporterer vansker i håp om å kunne overta bilen, mens ektefelle synes det er praktisk at PAS fortsatt har førerkort og underrapporterer vansker.
3. Generell engstelse hos komparenten, eller spesifikk bekymring mht. all bilkjøring, vil kunne farge komparentinformasjon negativt og medføre at vansker overrapporteres.
4. Overdreven tillit til bilens sikkerhetsutstyr vil kunne føre til at bekymring over sviktende evne til å føre bilen minimeres og vansker underrapporteres.
5. I noen tilfeller kan det være nyttig å intervju flere komparenter. I så fall bør de intervjues hver for seg.

Intervjuet har ingen definerte grenseverdier. Svar skal derfor sammenholdes med annen utredning og en totalvurdering må foretas.

Merknader:

- A) Tilleggsobservasjoner: Ble komparenten provosert, fremsto engstelig, var ordknapp, slet med å forstå spørsmål, hadde lav norskspråklig kompetanse e.l.?
- B) Annen relevant informasjon fra komparenten: Har PAS søvnevansker, svingende dagsform, fluktuerende oppmerksomhet e.l.? Bruk av rus- (inkl. alkohol) og legemidler (inkl. dårlig legemiddellevelse) som kan påvirke årvåkenhet og kjøreevne?



KJØREFERDIGHETER – KOMPARENTINTERVJU

Carsten Strobel, Anne Brækhus & Hans Johansen, 2018

VERSJON 3

Pasient (PAS): _____ Intervjuer: _____ Dato: _____

Komparent: _____ Relasjon til PAS: _____

Har PAS samtykket til at komparenten kan gi opplysninger om kjøreferdigheter? JA NEI

Er komparenten informert om samtykke fra PAS og at komparentopplysninger kan inngå i beslutningsgrunnlaget for meldeplikt? JA NEI

Har du (komparent) førerkort? JA NEI Kjører du selv bil? JA NEI Er du avhengig av PAS for transport? JA NEI

Når observerte du sist hans/hennes kjøring? _____ Hvor ofte sitter du på? _____

? = Usikker/vet ikke	Kartlegg/spesifiser grunner til avkrysning i grå felt: <input type="checkbox"/>	SVARKATEGORI: JA NEI ?		
<p>1. Har han/hun vansker med å kjøre eller finne frem på kjente steder og i nærområdet? (Hvis JA: Presisér hvilke vansker dette dreier seg om, og om det alltid har vært slik)</p>				
<p>2. Har han/hun vansker med å kjøre eller finne frem på ukjente steder?* (Hvis JA: Utdyp, og presisér om det alltid har vært slik)</p> <p>* Har han/hun vansker med å finne igjen bilen på parkeringsplass (f.eks. på kjøpesenter), i bygater eller parkeringshus?</p>				
<p>3. Har han/hun forårsaket nestenulykker eller ulykker?* (Hvis JA: Når og type ulykke/trafikkuhell?)</p> <p>* Har andre trafikanters (motorvognførere, fotgjengere, syklistene) snarådighet forhindret trafikkfarlige situasjoner eller ulykker?</p>				
<p>4. Har han/hun den senere tid forårsaket skader som bulker eller skrammer på bil?* (Hvis JA: Presisér hvilke skader)</p> <p>* I hvilken situasjon oppsto skaden, og hva mener komparent kan være årsak til at skaden skjedde?</p>				
<p>5. Har han/hun den senere tid fått bøter eller forelegg for brudd på trafikkreglene?* (Hvis JA: Når og for hva?)</p> <p>* Fartsbøter, kjørt på rødt, vikepliktsbrudd, kjørt påvirket av legemidler/rusmidler (inkl. alkohol) som kan redusere årvåkenhet/kjøreevne?</p>				
<p>6. Får han/hun negative tilbakemeldinger fra andre trafikanter?* (Hvis JA: For hva, og skjer dette oftere nå enn før?)</p> <p>* Tuting, roping, gestikulering som uttrykker irritasjon, sinne e.l. Har komparent mottatt bekymringsmeldinger fra andre om hans/hennes kjøring?</p>				
<p>7. Har han/hun blitt mer utålmodig, pågående eller hissig som sjåfør?* (Hvis JA: Presisér på hvilken måte)</p> <p>* Kjører mye over fartsgrensen, venter ikke på grønt lys, kjører for tett til bil foran, blir hissig når andre kjører sakte/ikke vil vike/kommer i veien?</p>				
<p>8. Har han/hun vansker med å reagere hensiktsmessig på trafikkskilt, trafikkllys og signaler fra andre trafikanter?* (Hvis JA: Presisér med hensyn til hva)</p> <p>* Misforstår/overser/klarer ikke å lese skilt, signaler fra andre trafikanter som blinklys, bremselys, atferd hos andre trafikanter. Reagerer han/hun raskt nok på informasjon eller signaler til å unngå trafikkfarlige situasjoner (f.eks. tilpasser kjøring til trafikanter som ønsker å krysse vei)?</p>				
<p>9. Er du eller andre bekymret for å la ham/henne kjøre alene?* (Hvis JA: Angi hvorfor)</p> <p>* Trenger han/hun hjelp under kjøring fra passasjer («kopilot»)? Hvorfor?</p>				
<p>10. Er du eller andre bekymret for å sitte på når han/hun kjører?* (Hvis JA: Angi hvorfor)</p> <p>* Er bekymring av nyere dato? Lar du, eller andre voksne, barn/barnebarn få sitte på når han/hun kjører?</p>				
<p>11. Har han/hun vansker med å håndtere sammensatte trafikksituasjoner?* (Hvis JA: Presisér hvilke vansker dette dreier seg om, og om det alltid har vært slik)</p> <p>* Mye trafikk, fletting, veiarbeid, utrykningskjøretøy, omkjøring, rundkjøring, venstresving i kryss e.l. Vansker med å gjøre flere ting samtidig, henger ikke med i trafikken og må redusere hastigheten for å oppfatte skilt, delta i samtale, justere radioen e.l. Klager over at andre kjører for fort.</p>				
<p>12. Har du den senere tid merket andre endringer i hans/hennes kjøreatferd?* (Hvis JA: Presisér hvilke)</p> <p>* F.eks. ved filbytte, feltplassering (for mye til høyre/venstre? Vingler/driver bort?), rundkjøring, bruk av speil/blinklys, vikeplikt, fartstilpassing, nattkjøring, rygging, lukeparkering, høyhastighetsstrekning, avstand til bil foran. Har det vært feil bruk av pedaler, gir eller brytere? Har han/hun blitt mer ukritisk/impulsiv ved kjøring, mer trettbar/sliten/dupper av, mindre årvåken/oppmerksom, langsommere, har førlighet eller reaksjonsevne blitt redusert?</p>				
<p>13. OBS! Stilles kun ved opplevde vansker: Er han/hun klar over egne vansker med bilkjøring (selvinnsikt)?*</p> <p>* Vurdert å slutte å kjøre, selv tatt initiativ til helsesjekk mht. bilkjøring, gjort tiltak for å styrke kjøreevne: Tatt kjøretimer, vært på kurs, f.eks. oppfriskningskurset Bilfører 65+ e.l. Eller benekter/bagatelliserer han/hun vansker når de blir diskutert?</p>				
<p>14. OBS! Stilles kun ved opplevde vansker: Tar han/hun hensyn til egne vansker med bilkjøring? Kan du gi eksempler på at han/hun bevisst reduserer risikoen for å havne i farefylte situasjoner* eller bli distrahert** under kjøring (kompensering)?</p> <p>* Tar mindre sjanser, holder større avstand til bil foran, kjører mer aktpågivent, kjører kun når det er lyst, tar mer hensyn til dagsform, kjører kortere distanser eller tar hyppigere pauser, unngår rushtrafikk eller motorvei med høy hastighet og mye trafikk e.l. ** Lar være å bruke telefon, spise, røyke, eller justere radio/musikkanlegg/GPS/aircondition e.l. under kjøring.</p>				